

Una nau a la deriva?

Llengua catalana

Gener de 2002

Comentari sobre *Cançons de la roda del temps*

Cançons de la roda del temps és el nom sota el qual s'engloben dotze poemes d'Espriu. Formalment són considerablement diferents entre ells, però tots comparteixen una línia temàtica que els uneix. *Cançó d'albada* és un poema curt de versos lliures que serveix d'introducció a la resta, però generalment el poeta juga hàbilment amb la mètrica; combina versos amb diferent nombre de síl·labes i formes d'estrofa diferents, però manté sempre la regularitat. Sap també intercalar la primera i segona persona segons li convingui, per tal d'aconseguir diversos efectes poètics. Les cançons contenen abundants metàfores que donen lloc a diverses interpretacions, tret característic de la poesia simbolista.

En el conjunt de les cinc cançons, el poeta esdevé el guia d'un jove timoner a través d'un viatge en veler que és metàfora de la seva pròpia vida. El timoner és el mateix Espriu de jove. Ell té el control del timó, però no pot estar segur d'on condueix la ruta que improvisa a mesura que es submergeix en la immensitat de l'oceà. El poeta el va guiant a mesura que li transmet les seves experiències, ell també sembla enyorar la seva joventut, ha comprés, però, que el camí triat ja no pot ser modificat. A mesura que avança la distància entre el poeta i el timoner es va reduint, i el final es fonen en una mateixa persona per compartir un destí en comú. La figura d'aquest jove personatge pot ser, també, la de tot aquell que iniciï una nova vida.

Cançó d'albada ens incita a començar el viatge amb forces i esperances. L'optimisme de la joventut pren forma d'un *Carpe Diem* relatiu, en el que Espriu no deixa de recordar-nos que la mort sempre aguaita al final del camí. Ens proposa, tot i això, que cadascú gaudeix del seu propi viatge i procuri treure'n el màxim profit.

El segon poema és l'inici del viatge, que ens arrossega a un núvol de dubtes i temences envers al que ens espera en el camí. Al principi el jove timoner només és un petit punt en el blau del mar, però aprendrà a saber afrontar les incerteses de la vida i guiar el vaixell a través de la ruta escollida. El poeta es val de diverses metàfores per aconsellar-li en la ruta. Em de saber, per exemple, planejar fins a cert punt el futur i no deixar-ho tot a l'atzar. No hem de tenir por de ser observats i, potser, criticats pels que ens envolten. Em d'intentar aspirar en tot moment a gestes dignes del nostre esforç, i no conformar-nos amb somnis mediocres però de fàcil realització. Trobarem, potser, un obstacle en aquells que estan millor situats que nosaltres, però només ens cal esperar una petita distracció per poder seguir avançant.

Un cop arribats a aquesta etapa, el poeta considera que aquell jove timoner ja s'haurà distanciat prou de la resta de persones, formant-se un caràcter propi. Haurà adquirit, en cert sentit, la soledat de la que parla. El més important, però, és que en aquest moment ja és algú.

La nau ja ha estat encarada en una direcció; el retorn ja no és possible i, tot i que estigui cansat en la maduresa de la vida, el poeta ha de recordar que encara és aquell timoner que va iniciar el viatge fa tants anys. Es troba envoltat del fruit del seu esforç, que haurà de saber apreciar si en el futur volem entrar amb coratge en la casa dels morts. Veu nens i riquesa al seu voltant, és el llegat del seu esforç. Ja ha sobreviscut als temps convulsos de la joventut i ara el seu veler entra en la tranquil·litat d'un mar en calma. Ja no canviarà el rumb, però encara el vent l'arrossegirà cap a l'incert.

Sap que ja s'acosta a la vellesa i que, a partir d'ara, la seva persona entrarà en una lenta decadència a mesura que passi el temps. Cada pas que doni li serà més costós que l'anterior. El poeta es meravella del camí que ha

recorregut, però encara no sap com ha estat capaç de conduir la seva vida en aquest rumb. Ara es qüestiona el demà, i el que hi ha més enllà dels murs de la mort. Encara contempla les darreres llums de la vida, però *Cançó del triomf de la nit* ja fa una hipòtesi sobre el que trobarà. Aquest poema trenca notablement amb el ritme calmat dels altres. Veu la mort com una etapa fugaç, però violenta i sorollosa. Sembla tenir por de l'aigua, demana que li allunyin; però el cert, és que no està demanant altra cosa que la mort. L'aigua i el mar havien estat la seva vida; per tant, finalment ha sabut afrontar amb coratge la mort, i ara només demana que el recordem quan ja no hi sigui.

En gran part, l'originalitat de *Cançons de la roda del temps* radica en l'interès del poeta per formar un individu basat en les seves pròpies conviccions, un individu que és i serà, i no tan sols un fruit de l'atzar que canvia constantment segons la direcció dels esdeveniments. Un cop establertes les arrels de la nostra personalitat, caldrà mantenir-les durant la resta de la vida per poder trobar la pau en la vellesa. És també interessant la profunda meditació del poeta sobre la mort, preocupació que no oblida en cap moment de la seva existència, però que al final sap afrontar amb orgull.